

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Libya Bir Boşluğun Eşiğinde

Türkiye'de Libya Genelkurmay Başkanı'nın Öldürülmesinin Yankıları

İstikrarlı ülkelerde uçak kazaları olur, soruşturmalar başlatılır ve konu kapatılır; ancak kırılğan ülkelerde, arızı kazalar bile siyasi depremlere dönüşebilir; zira ondaki kişiler sadece kendilerini temsil etmezler, aksine tüm güç dengelerini sembolize ederler.

Bu nedenle Abdülhamid Dibeybe başkanlığındaki Ulusal Birlik Hükümeti'ne bağlı güçlerin Genelkurmay Başkanı'nın öldürülmesi, son dakika haber bültenindeki gelip geçici bir haber değil, aksine hâlâ iç parçalanmadan muzdarip olan Libya devletinin gerçekliğini ortaya koyan bir an olmuştur. Zira Libya, birleşik bir ordusu, tam egemenliği ve dayanmaya muktedir kurumları olmayan bir ülkedir; **peki Muhammed el Haddad'ın yokluğu ne anlama geliyor? Onun ölümünden kim fayda sağlayacak?**

2011'den sonra Libya'daki çatışma, özellikle Amerika ve İngiltere arasında uluslararası bir nitelik kazanmaya başlamıştır. 10 Mart 2021'de Libya Temsilciler Meclisi, 188 oydan 132'sini almasının ardından Abdulhamid Dibeybe başkanlığındaki Ulusal Birlik Hükümeti'ne güven oyu vermesiyle ABD, Libya Siyasi Diyalog Forumu'nda İngiltere ve Avrupalıların altından halıyı çekti. (BBC, 14/3/2021). Böylece Fayez el-Serrac hükümeti fiilen sona erdi.

Bunun ardından; ABD'nin Libya Büyükelçisi Richard Norland, Başkanlık Konseyi Başkanı Muhammed el-Menfi ile yaptığı telefon görüşmesinde, Amerika'nın Başkanlık Konseyi'ne ve yeni hükümete desteğini teyit ederek, Libya siyasi diyaloguna katılanları ve Libya liderlerini tebrik etti.

Türkiye'nin müdahalesine gelince; bu müdahale önceki el-Serrac hükümetiyle yapılan anlaşmalar yoluyla gerçekleşti ve bu anlaşmalar hükümet değişikliğinden etkilenmedi; zira yeni Dibeybe hükümeti, o vakit Suriyeli savaşçıların çıkarılması talebi dışında, bu anlaşmalara veya Türkiye'nin ülkedeki varlığına itiraz etmedi.

Buna karşılık, Mısır'ın tutumu Muhammed el-Menfi'yi kontrol altında tutmaya ve Dibeybe hükümetini pekiştirmeye dayanırken, İngiltere'nin hesaplamaları kapsamında etkili ülkeler olan Fas, Cezayir ve Tunus, statükoyu kabul etme ve yabancı güçlerin Libya'dan ayrılması gerektiğinin pekiştirilmesini benimsemiştir.

Libya'nın gerçekliğine geri dönecek olursak; Muhammed el-Haddad ve arkadaşlarının öldürülmesinin sıradan bir olay olmadığı, aksine askeri konseyin gücü için büyük bir kayıp oluşturduğu ve seçim meşruiyeti olmayan bir hükümet, siyasi olarak sızan finans kurumları, devlet ordusu yerine silahlı ağlar tarafından yönetilen güvenlik, ordunun doğu ve batı arasında bölünmesi ve etkili liderliği olmayan şekli bir birlik gibi ülkenin yaşadığı "askıda kalmış istikrar" durumunda yeni bir çatlağın başlangıcı olduğu açığa çıkmaktadır.

Meydana gelen olayın bir suikast olduğuna dair henüz kesin bir kanıt olmadığı doğrudur; ancak siyaset, olayları değerlendirmek için kanıt beklemez. Batı destekli hükümetin muhalifleri, bu olayı, Trablus'taki devlet projesinin

başarısızlığını ve Dibebe hükümetinin kırılmasını kanıtlamak için kullanacaklardır; bu da ABD Başkanı Trump'ın Arap, Orta Doğu ve Afrika işlerinden sorumlu kıdemli danışmanı Massad Boulos'un Dibebe hükümetiyle yaptığı görüşme bağlamında gerçekleşecektir; zira Boulos'un talepleri arasında, ekonomik işbirliğinin genişletilmesi ve geniş bir ekonomik ortaklığın açılmasının yanı sıra büyük Amerikan şirketlerine 70 milyar Dolarlık yatırım teklifi sunulması da yer almaktadır. Aynı şekilde siyasi ve askeri istikrarın desteklenmesi, siyasi sürecin teşvik edilmesi ve seçimler ve kapsamlı siyasi programlar yönünde ilerlenmesi de yer almaktadır. (El Cezire Net, 24 Haziran 2025)

Burada Abdülhamid Dibebe ile Muhammed el-Menfi arasındaki görüş ayrılığı öne çıkmaktadır; zira her ikisi de, Libya ordusunda yapısal bir değişim gerçekleşmesi durumunda başkanlık için tercih edilen adaydır. Dolayısıyla Dibebe, hükümetine bağlı Genelkurmay Başkanı Korgeneral Muhammed Ali El-Haddad'ı tercih ederken, Muhammed El-Menfi ise 2011'den sonra özellikle Batı Libya'da silahlı dengelerin kurulmasında önemli rol oynayan ve eğilimlerdeki farklılık nedeniyle daha önce Dibebe hükümetiyle gerilimler yaşayan Tümgeneral Usame El-Cuveyli'yi desteklemektedir.

Batı Libya'daki askeri liderlik içindeki kartların yeniden köklü bir şekilde karılmasının önünde dizginleyici bir faktör olan el-Haddad'ın yokluğunda, güçlü bir şekilde Usame el-Cuveyli'nin adı öne sürülecek, bu da bunu hükümet kurumları içinde siyasi bir darbe olarak değerlendirecek olan Dibebe'ye bağlı milisleri kışkırtacaktır. Bu da Libya sokaklarına yeniden kaos getirebilir, ordunun birleşme şansını zayıflatabilir ve bölünme mantığını güçlendirebilir. Doğu bunu, Batı'nın ulusal askeri bir kurum inşa etmedeki acizyetinin başka bir kanıtı olarak görecektir, bu da belirtilen hedef ülkenin bölünmesi olmasa bile, ayrılığı daha da derinleştirecektir.

İç çatışmaları reddeden, Hafter'le karşı karşıya gelmek istemeyen, milisleri ulusal bir ordu yapısı içinde bir araya getirme olasılığını düşünen ve Libya'nın bölünmesinin en önde gelen muhaliflerinden biri olan Muhammed el-Haddad'ın öldürülmesi, sadece bir kişinin kaybolması değil, aksine sürece darbe indirilmesi anlamına da gelmektedir.

Onun ölümünden gerçek olarak yararlananlar belirli kişiler değil, aksine ordu yerine milislerin mantığını, karar merkezlerinin çokluğunu, askeri kurumun birliğinin devre dışı bırakılmasını, yabancı müdahaleye duyulan sürekli ihtiyacı ve Dibebe hükümet kampının zayıflamasını destekleyen bir süreç gibi bütün bir süreçtir.

Binaenaleyh Muhammed el-Haddad'ın ölümü sadece bir güvenlik olayı ya da bir alternatifin atanması meselesi değil, aksine devletin birleşmekten aciz olduğunun açık bir ifadesidir.

Bu olaylar, görünür boyutlarıyla değil, ortaya çıkardıkları gerçeklerle ölçülmelidir. Muhammed el-Haddad ve arkadaşlarının öldürülmesi –ister arazi kaza olsun ister henüz ayrıntıları tamamlanmamış gizemli bir olay olsun– yeni bir kriz yaratmaktan ziyade eski bir krizi ortaya çıkarmaktadır: Bu kriz de devletin, kurumlarla değil kişilerle ve kanunlarla değil dengelerle yönetilmesidir.

Sorun ordunun başında kimin olduğu değil, aksine bizzat ordunun, geçici hükümetlerden, kontrolsüz silahlardan ve dış gözetimlerden bağımsız, birleşik bir ulusal varlık olarak yokluğudur. Bu yüzden bazı aktörler bu boşluktan geçici olarak bir nüfuz kazanabilir ve olay, bölünmeyi derinleştirmek veya rolleri değiştirmek için kullanılabilir; ancak kalıcı kayıp, gözetici bir devletin yokluğudur. Zira ülkeler, liderlerinin ölümüyle çökmezler, aksine kurumlarının acziyetinden dolayı ölürlür.

Bundan dolayı Libya halkı, kendisini dış müdahalelerden kurtaracak ve kurumlarını bağımsız bir referansın idare ettiği güçlü bir sistem kuracak köklü bir çözüm aramalıdır. Bunu düzeltecek, ülkeye uzanan her eli koparacak olan Hilafet sisteminden başka bir sistem yoktur; zira zorluklara meydan okuyacak ve ümmetin izzetini geri elde edecek bir devlet kurmaya muktedir olan sadece bu sistemdir. Müslümanların yetenekleri, dinden uzaklaşmaları nedeniyle bugün heba edilmektedir; oysa din, geçmişte olduğu gibi bugün de ümmetin koruyucu kalkını olmaya devam etmekte ve şöyle buyuran Allah'ın Rasulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in müjdelediği Raşidi Hilafet Devleti'ni temsil etmektedir: **ثُمَّ تَكُونُ خِلَافَةً عَلَيَّ مِنْهَا جِ الْنَّبُوَّةِ** “**Sonra (yeniden) Nübüvvet Minhacı üzere (Raşidi) Hilafet olacaktır.**” Ve Allahu Teala şöyle buyurmuştur: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنْصُرُوا اللَّهَ يَنْصُرْكُمْ وَيُذْهِبْ أَعْدَاءَكُمْ** “**Ey iman edenler! Eğer siz Allah'ın dinine yardım ederseniz Allah da size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar.**” [Muhammed 7]

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Nebil Abdulkerim